

Samhällsekonomisk analys av gränshinder

Kostnader för Greater Copenhagen

For information on obtaining additional copies, permission to reprint or translate this work, and all other correspondence, please contact:

DAMVAD Analytics
Havnegade 39
DK-1058 Copenhagen K
Denmark
info@damvad.com
damvad.com

Copyright 2017, Damvad Analytics A/S

Innehåll

Sammanfattning	5
1 Inledning	9
1.1 Bakgrund	9
1.2 Vad är ett gränshinder?	9
1.3 Syfte	10
1.4 Samhällsekonomiska kostnader	11
1.5 Disposition	12
2 ID- och gränskontroller minskar gränspendling	13
2.1 Beskrivning av gränshindret	13
2.2 Samhällsekonomiska kostnader av gränshindret	13
2.2.1 Skillnader mellan analyserna	14
2.2.2 Vilken analys är mest relevant?	14
3 Svårigheter att validera utbildning och kompetens	16
3.1 Beskrivning av gränshindret	16
3.2 Tidigare studier	17
3.3 Samhällsekonomiska kostnader av gränshindret	18
4 Olika regelverk påverkar möjligheterna till praktik och lärlingsutbildningar	20
4.1 Beskrivning av gränshindret	20
4.2 Samhällsekonomiska kostnader av gränshindret	20
5 Tredjelandsmedborgare har sämre förutsättningar att gränspendla	22
5.1 Beskrivning av gränshindret	22
5.2 Tredjelandsmedborgare i Greater Copenhagen	22
5.3 Anhöriga till individer med arbetstillstånd	23
5.4 Samhällsekonomiska kostnader av gränshindret	23
6 Glapp i a-kassemedlemskap kan leda till minskad arbetslöshetsersättning	25
6.1 Beskrivning av gränshindret	25
6.2 Beteendeeffekter av gränshindret	25
7 Samordningsnummer för danska fritidshusägare kan ge ökade konsumtionsmöjligheter	27
7.1 Beskrivning av gränshindret	27
7.2 Gränshindret håller tillbaka potentiell privatkonsumtion	27
7.2.1 Ökad konsumtion av tv-abonnemang	27
7.2.2 Möjlig privatkonsumtion av mobil- och internetbredband	27
8 Sammanfattande diskussion	29
Referenser	32

Sammanfattning

Greater Copenhagen¹ är i dag ett geografiskt område som erbjuder många möjligheter för arbete och företagande. Området står för en stor del av den ekonomiska aktiviteten i Sverige och Danmark. Sammantaget produceras ungefär en fjärdedel av ländernas samlade BNP i regionen.

En väsentlig förutsättning för att tillvarata den fulla potentialen hos företag och arbetskraft i Greater Copenhagen är att utforma lagar och regelverk på ett vis som i så stor utsträckning som möjligt låter individer verka över gränserna utan att olika typer av hinder uppstår. Det är av stor vikt för den ekonomiska utvecklingen i Greater Copenhagen att den ekonomiska aktiviteten inte präglas av gränshinder, som hämmar utväxlingen av ekonomisk verksamhet i regionen.

Gränshinder innebär att gränspendlare upplever att gränspendling kan försämra möjligheterna att verka över gränserna jämför med att exempelvis ta en anställning i hemlandet. Gränshinder existerar dock inte enbart på arbetsmarknaden, utan även inom områden som exempelvis utbildning, skatteregler och företagande.

Gränshinder leder till många olika typer av samhällsekonomiska kostnader. I denna studie fokuserar vi på tre olika typer av samhällsekonomiska kostnader: (i) arbetsmarknadseffekter, (ii) effekter för produktion (BNP) samt (iii) konsumtion.

Arbetsmarknadseffekter: Färre gränshinder innebär att arbetskraften blir mer mobil. Detta leder till en mer effektiv allokering av arbetskraften. Ökad rörlighet kan även verka dämpande vid konjunkturbedgångar då ekonomin blir större och mer diversifierad.

Produktion (BNP): Minskad ekonomisk rörlighet har negativa konsekvenser för den ekonomiska tillväxten i regionen. Greater Copenhagen står för en stor del av den ekonomiska aktiviteten i Sverige och Danmark – gränshinder kan därför ha stora negativa konsekvenser för regionen.

Ökad konsumtion: Förutom att regionen blir mer attraktiv för utländska företag får företag tillgång till ett större kundunderlag på ett enklare och billigare vis. Detta innebär i sin tur ökad konsumtion och därmed bättre förutsättningar för företagande i regionen.

Syftet med detta projekt är att beskriva hur olika hinder för integration i Greater Copenhagen påverkar regionens samhällsekonomiska utveckling. Vi studerar samhällsekonomiska konsekvenser av färre gränshinder inom olika områden av relevans för integrationen i regionen. Följande områden kommer belysas i denna rapport:

1. ID- och gränskontroller minskar gränspendling
2. Svårigheter att validera utbildning och kompetens
3. Olika regelverk påverkar möjligheterna till praktik och lärlingsutbildning
4. Tredjelandssmedborgare har sämre förutsättningar att gränspendla
5. Glapp i a-kassemedlemskap kan leda till minskad arbetslöshetsersättning
6. Samordningsnummer för danska fritidshusägare kan ge ökade konsumtionsmöjligheter.

Samhällsekonomiska konsekvenser av respektive hinder sammanfattas i på följande sidor.

¹ Greater Copenhagen innefattar Skåne, Region Hovedstaden samt region Sjælland.

ID- och gränskontroller minskar gränspendling

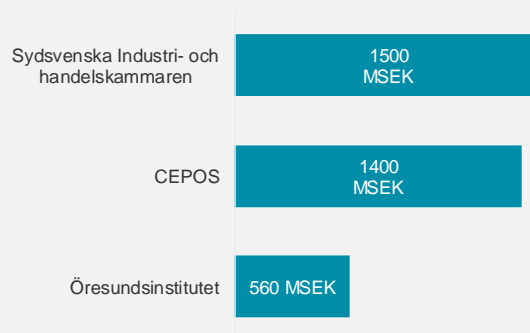
Beskrivning

De rådande gränskontrollerna har en markant negativ påverkan på förutsättningarna att pendla över sundet. De längre restiderna medför ökad stress hos resenärerna och minskad vilja att gränspendla.

Vi estimerar samhällsekonomiska kostnader för ID- och gränskontroller genom litteraturstudier. Vi inkluderar de nu avskaffade ID-kontrollerna för att belysa de kostnader som uppstått samt potentiellt skulle uppstå om ID-kontroller återinförs. Den studie som tar hänsyn till flest aspekter av ID- och gränskontrollerna beskriver en årlig samhällsekonomisk förlust på 1 500 MSEK.

Sammanfattning

Årliga samhällsekonomiska kostnader av ID- och gränskontroller

Svårigheter att validera utbildning och kompetens

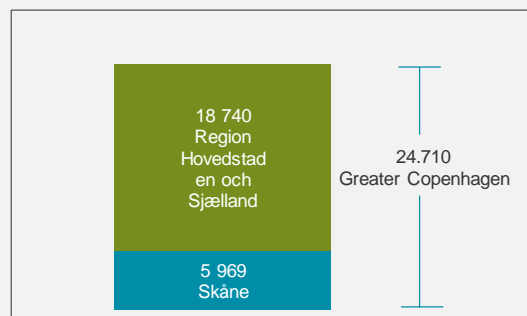
Beskrivning

Validering innebär att en individs kunskaper formellt sett giltigförklaras i ett annat land än där man anskaffat dessa kunskaper. På grund av administrativa orsaker är många svenska utbildningar inte giltiga i Danmark, och vice versa.

Vi uppskattar att den komplexa valideringsprocessen idag undanhåller totalt ungefär 25 000 invånare i Greater Copenhagen från att pendla över Öresund.

Sammanfattning

Antal invånare i Greater Copenhagen som avhålls från att pendla på grund av komplex valideringsprocess

Bristande förutsättningar för praktik och lärlingsutbildningar

Beskrivning

Genom praktik och lärlingsutbildning på andra sidan sundet ökar utbytet av arbetskraft i Greater Copenhagen. Idag hindras detta utbyte på grund av olika regelverk i länderna.

Vi uppskattar den samhällsekonomiska förlusten av komplexa regelverk för praktik över gränserna till mellan 640 miljoner och 5,4 miljarder DKK under en livstid för en årskull, och att 1 300 framtida danska nyutbildade studenter förhindras att rekryteras av en praktikverksamhet i Skåne.

Sammanfattning

Samhällsekonomiska- och arbetsmarknadseffekter från brist av praktikmöjligheter i Skåne

Tredjelsmedborgare har sämre förutsättningar att gränspendla

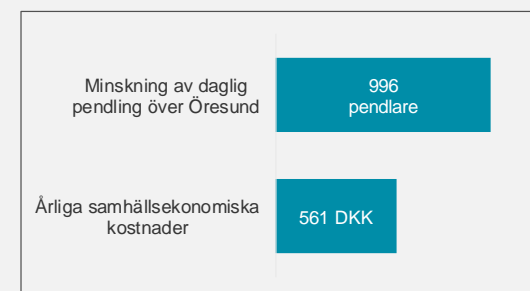
Beskrivning

För tredjelsmedborgare uppstår många olika problem att röra sig över sundet då arbets- och uppehållstillstånd ofta endast är giltiga i det land individens arbetsgivare befinner sig.

Gränshinder för tredjelsmedborgare hindrar mer än 996 potentiella tredjelsmedborgare samt anhöriga till individer med arbetstillstånd i Sverige att pendla till Danmark. Detta innebär en årlig samhällsekonomisk kostnad på 561 miljoner DKK.

Sammanfattning

Samhällsekonomiska- och arbetsmarknadseffekter av gränshinder för tredjelsmedborgare

Glapp i a-kassemedlemskap kan leda till minskad arbetslöshetsersättning

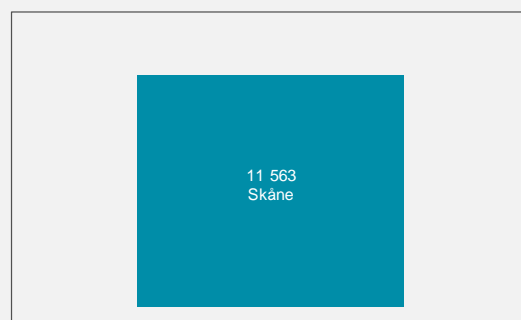
Beskrivning

Ett glapp i anslutningen till en a-kassa när man byter jobb från Danmark till Sverige kan innebära att man går miste om arbetslöshetsersättning. Detta kan minska den svenska arbetskraftens vilja att röra sig över Öresund.

Dessa regler innebär att fler än 11 500 Öresundsbor (Skåningar) undviker att ta ett jobb på andra sidan sundet.

Sammanfattning

Antal Öresundsbor (Skåningar) som avstår att pendla på grund av otydliga regler om a-kassemedlemskap.

Samordningsnummer för danska fritidshusägare kan ge ökade konsumtionsmöjligheter

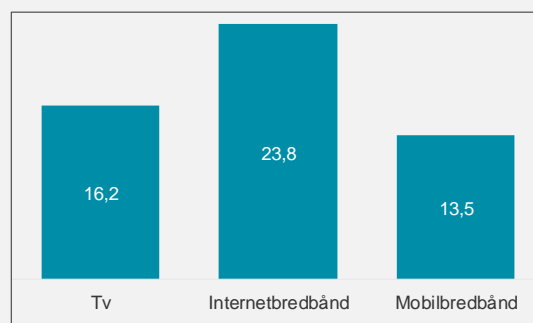
Beskrivning

Samordningsnummer förenklar vistelsen för danska fritidshusägare i Sverige och innebär större möjligheter att legitimera sig och ta del av tjänster som annars är förbehållna svenska medborgare.

Om alla danska fritidshusägare tilldelas ett samordningsnummer beräknas den årliga privata konsumtionen öka med 16,2 MSEK från tv-abonnemang, 23,8 MSEK från internetbredband och 13,5 MSEK från mobilbredband.

Sammanfattning

Ökad årlig privatkonsumtion genom tilldelning av samordningsnummer för danska fritidshusägare (MSEK).

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Greater Copenhagen² är i dag ett geografiskt område som erbjuder många möjligheter för arbete och företagande. Området står för en stor del av den ekonomiska aktiviteten i Sverige och Danmark. I Greater Copenhagen bor ungefär fyra miljoner individer, och sammantaget produceras ungefär en fjärdedel av ländernas samlade BNP i regionen. Köpenhamn-Malmö är även det största stadsområdet i Skandinavien. I Greater Copenhagen finns även framstående lärosäten som Lunds Universitet, Malmö Högskola (som 2018 får universitetsstatus), Copenhagen Business School samt Köpenhamns Universitet. I regionen finns även the European Spallation Source (ESS) samt MAX IV, två forskningscenter som attraherar världsledande forskare inom life science och materialforskning.

Den danska och svenska sida av Greater Copenhagen binds i huvudsak samman av Öresundsbron mellan Köpenhamn och Malmö, samt en färjeförbindelse mellan Helsingør og Helsingborg. I dag gränspendlar över 15 000 individer dagligen över Öresund. Den absoluta majoriteten pendlar från Sverige till Danmark.

För att skapa en gemensam arbetsmarknad som är öppen och attraktiv både för de som bor i Greater Copenhagen och för de som funderar på att flytta till regionen krävs dock att de hinder som finns för att arbeta och bo på olika sidor av sundet undanröjs. Flera organisationer har under åren arbetat för att främja rörligheten över sundet. Öresundskommittén arbetade länge för att främja utvecklingen och rörligheten i regionen – ett arbete som nu utförs av Greater Copenhagen & Skåne Committee. Även Nordiska Ministerrådet och Gränshinderrådet har

² Greater Copenhagen innefattar Skåne, Region Hovedstaden samt region Sjælland.

arbetat aktivt för att minska hinder för rörlighet i Greater Copenhagen.

Även om processer sker för att undanröja dessa hinder finns i dag flera kvarstående problem som minskar integrationen på arbetsmarknaden i Greater Copenhagen. Gränshinder påverkar inte bara enskilda individer som ges färre möjligheter till arbete och andra valmöjligheter utan även samhället som helhet som går miste om utebliven produktion och välfärd.

1.2 Vad är ett gränshinder?

En väsentlig förutsättning för att tillvarata den fulla potentialen hos företag och arbetskraft i Öresundsregionen är att utforma lagar och regelverk på ett vis som i så stor utsträckning som möjligt låter individer verka över gränserna utan att olika typer av hinder uppstår. Det är av stor vikt för den ekonomiska utvecklingen i Greater Copenhagen att den ekonomiska aktiviteten inte präglas av gränshinder som hämmar utväxlingen av ekonomisk verksamhet i regionen.

Gränshinder innebär att gränspendlare får sämre möjligheter att verka över gränserna jämför med att exempelvis ta en anställning i hemlandet. Gränshinder existerar dock inte enbart på arbetsmarknaden, utan även inom områden som exempelvis utbildning, skatteregler och företagande.

Vårt att poängtera är att många gränshinder inte uppstår till följd av att lagar och regler inte efterföljs, utan snarare att existerande lagar och regler i sig försvårar rörligheten. Många regelverk är anpassade utifrån nationella förhållanden, vilket i många fall inte är anpassat för ekonomisk verksamhet över

landsgränser. Även om ett regelverk kan vara logiskt för individer som bor och verkar i ett enskilt land kan problem uppstå om olika länders regelverk inte är anpassade till varandra.

Gränshinder kan uppstå för individer inom många olika områden, och kan exempelvis drabba individer som fått en utbildning i ett land som inte är giltigt i ett annat land, gränspendlare som drabbas av längre restider på grund av ID- och gränskontroller över Öresundsbron eller tredjelandsmedborgare som endast har arbetstillstånd i det ena landet och därför inte kan arbeta eller verka på andra vis på andra sidan sundet. Sammanfattningsvis innefattar gränshinder många olika områden. Som utgångspunkt används i denna rapport en definition av begreppet gränshinder som tillämpas inom ramen för det officiella nordiska samarbetet, se Box 1.1 nedan.

BOX 1.1

Definition av begreppet gränshinder

"Lagar, offentliga regler eller praxis som hämmar individers mobilitet eller företags möjligheter att verka över gränserna i Norden."

Källa: Nordiska Ministerrådet (2017)

Denna definition innefattar dels lagar andra regler som påverkar förutsättningar för att individer eller företag att verka över gränserna. Värt att notera är även att "praxis" inkluderas i detta begrepp. Detta innebär att gränshinder även innefattar begränsningar som inte finns nedskrivet i lagtext, utan som växt fram till följd av tradition och sedvänja.

1.3 Syfte

Syftet med detta projekt är att beskriva samhällsekonomiska kostnader av gränshinder som idag hindrar rörlighet mellan Danmark och Sverige. Vi kommer att studera samhällsekonomiska konsekvenser av färre gränshinder inom olika områden av relevans för rörligheten i Greater Copenhagen. Områdena har valts ut dels för att de drabbar ett stort antal individer, men även då de ekonomiska konsekvenserna av hindren är stora. Följande områden kommer belysas i denna rapport:

1. **ID- och gränskontroller minskar gränspendling:** De rådande gränskontrollerna har en markant negativ påverkan på förutsättningarna att pendla över sundet. De förängda restiderna medför ökad stress hos resenärerna och minskad vilja att gränspendla.
2. **Svårigheter att validera utbildning och kompetens** - Validering innebär att en individs kunskaper formellt sett giltigförklaras i ett annat land än där man anskaffat dessa kunskaper. På grund av administrativa orsaker är många svenska utbildningar inte giltiga i Danmark, och vice versa.
3. **Olika regelverk påverkar möjligheterna till praktik och gränspendling** - Genom praktik och lärlingsutbildning på andra sidan sundet ökar utbytet av arbetskraft i Greater Copenhagen. Idag hindras detta utbyte på grund av olika regelverk i länderna.
4. **Tredjelandsmedborgare har sämre förutsättningar att gränspendla** - För tredjelandsmedborgare uppstår många olika problem att röra sig över sundet då arbets- och uppehållstillstånd ofta endast är giltiga i det land individens arbetsgivare befinner sig.

5. **Glapp i a-kassemedlemskap kan leda till minskad arbetslöshetsersättning** - Oklara regelverk kring a-kassa, där ett glapp i anslutningen till en a-kassa när man byter jobb från Danmark till Sverige kan innebära att man går miste om arbetslöshetsersättning, minskar den svenska arbetskraftens vilja att röra sig över Öresund.
6. **Samordningsnummer för danska fritidshusägare kan ge ökade konsumtionsmöjligheter** - Samordningsnummer förenklar vistelsen för danska fritidshusägare i Sverige och innebär större möjligheter att legitimera sig och ta del av tjänster som annars är förbehålla svenska medborgare.

1.4 Samhällsekonomiska kostnader³

Olika typer av gränshinder ger upphov till olika typer av samhällsekonomiska konsekvenser. Ofta ger gränshinder upphov till en kombination av olika typer av kostnader. Vi kommer att fokusera på tre typer av samhällsekonomiska konsekvenser av gränshinder:

- Arbetsmarknadseffekter
- Produktion (BNP)
- Ökad konsumtion

Samtliga ovanstående typer av ekonomiska konsekvenser har stor inverkan på Greater Copenhagens ekonomiska utveckling. Respektive samhällsekonomisk konsekvens beskrivs i Figur 1.1 nedan.

I beskrivningar av samhällsekonomiska kostnader av respektive gränshinder har vi valt den mest rele-

FIGUR 1.1
Sammanfattning av samhällsekonomiska effekter av gränshinder

Arbetsmarknadseffekter

Färre gränshinder innebär att arbetskraften blir mer mobil. Detta leder till en mer effektiv allokering av arbetskraften.

Ökad rörlighet kan även verka dämpande vid konjunkturedgångar då ekonomin blir större och mer diversifierad.

Produktion (BNP)

Minskad ekonomisk rörlighet har negativa konsekvenser för den ekonomiska tillväxten i regionen.

Greater Copenhagen står för en stor del av den ekonomiska aktiviteten i Sverige och Danmark – gränshinder kan därför ha stora negativa konsekvenser för regionen.

Ökad konsumtion

Förutom att regionen blir mer attraktiv för utländska företag, får företag tillgång till ett större kundunderlag på ett enklare och billigare vis.

Detta innebär i sin tur ökad konsumtion och därmed bättre förutsättningar för företagande i regionen.

³ Växelkursen som används i rapporten är hämtad från 24 april 2017. 1 DKK är värd 1,27 SEK.

vanta typen av samhällsekonomisk effekt för att belysa respektive hinder utifrån tillgänglig information och statistik, samt vilka faktorer som fokuserats på i tidigare studier. Vi beskriver därför olika typer av effekter för olika gränshinder.

1.5 Disposition

I Kapitel 2 till Kapitel 7 beskrivs samhällsekonomiska kostnader av de gränshinder som studeras inom ramen för denna rapport.

Avslutningsvis sammanfattas och diskuteras resultaten i Kapitel 8.

2 ID- och gränskontroller minskar gränspendling

2.1 Beskrivning av gränshindret

Den 4 januari 2016 infördes ID-kontroller för inresa till Sverige över Öresundsbron. I praktiken innebär detta att man inte får gå ombord på ett offentligt transportmedel i Danmark med en destination i Sverige utan att visa legitimation.

De rådande ID- och gränskontrollerna har en markant negativ påverkan på förutsättningarna att pendla över sundet. De längre restiderna medför ökad stress hos resenärerna och minskad vilja att gränspendla. Exempelvis innebär detta gränshinder att de som reser över Sundet med Öresundståg använder totalt 6 600 fler timmar per dag på att ta sig till Sverige jämfört med situationen innan kontrollerna infördes. I en analys av Øresundsinstitutet från 2016 redovisas att en stor andel av gränspendlarna funderade på att byta jobb till landet där de bor eller flytta till arbetslandet det redan ett par månader efter att gränskontrollerna infördes.

Det är primärt tågresenärerna över Öresund som påverkas av ID- och gränskontrollerna. Jämförelsevis innebär ID- och gränskontrollen bara ett par minuters fördröjning för bilister som kör över Öresundsbron och färjeresenärerna mellan Helsingör och Helsingborg. Vi kommer i denna studie fokusera därför fokusera på gränspendling för tågresenärer över Öresundsbron.

En effekt av gräns- och ID-kontrollerna för Öresundstågen är även att fler väljer bort tåget till förmån för bilen. Öresundsbrokonsortiet har tidigare kunnat notera ökad buss-, taxi- och yrkestrafik på grund av gräns- och ID-kontrollerna men från och med september 2016 även fler bilpendlare. Biltrafiken över Öresundsbron är den enda stora typen av trafikförbindelse som uppvisat ökad tillväxt.

För tågresande har den gemensamma dansk-svenska arbetsmarknaden minskat kraftigt. 322 000 färre arbetsplatser kan nås på en timme från Malmö C med kollektivtrafik och 193 000 färre från Lund jämfört med hur det såg ut innan gräns- och ID-kontrollerna infördes.

ID-kontrollerna har idag avskaffats, men gränskontrollerna finns fortfarande kvar. I detta avsnitt belyser vi kostnader av båda typer av hinder för att dels belysa de kostnader som redan uppstått i regionen, men även vilka kostnader som skulle uppstå om ID-kontroller skulle återinföras.

2.2 Samhällsekonomiska kostnader av gränshindret

Det finns en mängd undersökningar som belyser gränskontrollernas betydelse för arbetsmarknaden. Den förlängda restiden är förknippad med en samhällsekonomisk tidsförlust som kan beskrivas i monetära termer (kronor och ören) utifrån transportekonomiska enhetspriser. Dessutom tillkommer ytterligare en samhällsekonomisk kostnad av att arbetsutbudet minskar. Ett minskat arbetskraftsutbud försämrar företagens möjligheter att hitta rätt medarbetare till rätt jobb. En sämre matchning mellan arbetsgivare och arbetstagare kan leda till en relativt sämre produktivitet i företaget. Därmed riskerar den sämre matchningen, allt annat lika, att minska värdet som arbetet bidrar med till samhället.

Tabell 2.1 sammanfattar resultaten från fyra analyser som redogör för årlig samhällsekonomiska förluster till följd av ID- och gränskontrollerna. Kostnaderna sträcker sig från 560 miljoner SEK till 1,5 miljarder SEK. Detta kan tyckas vara väldigt breda spann, men skillnaderna i estimaten beror på att olika typer av samhällsekonomiska kostnader beskrivs i de olika studierna. De fyra analyserna skiljer sig både metodiskt och omfångsmässigt från

varandra. De bygger på olika förutsättningar, som t.ex. gränskontrollens omfång och dess inflytande på pendlarens restid. De olika tillvägagångssätten påverkar den beräknade samhällsekonomiska effekten av ID-kontrollerna, där inkludering av mer dynamiska effekter påverkar beräkningar särskilt mycket. Utgångspunkterna för studierna beskrivs närmare i avsnitt 2.2.1 nedan.

TABELL 2.1
Samhällsekonomiska konsekvenser av gränskontroller

Organisation	Effekt
Øresundsinstitutet	560 MSEK (441 MDKK)
CEPOS	1 400 MSEK (1 102 MDKK)
Sydsvenska Industri- och Handelskammaren	1 500 MSEK (1 181 MDKK)

Källa: Nordisk Samarbejde, 2016, CEPOS, 2016, Sydsvenska Industri- och Handelskammaren, 2016.

Not: Øresundsinstitutet utgår från dansk tidsvärdering, medan Handelskammaren utgår från både danska och svenska. CEPOS' utgångspunkter vad gäller tidsvärden har ej angetts.

Det finns ingen entydighet över vilka effekter som ska inkluderas i samhällsekonomiska analyser. Därför redogörs nedan för de centrala poängerna och olikheterna mellan analyserna. I analyserna används också en mängd olika transportekonomiska enhetspriser, beroende på om den förlängda restiden betraktas som väntad eller oväntad. Oväntad försening ges tyngre vikt i samhällsekonomiska beräkningar.

2.2.1 Skillnader mellan analyserna

Øresundsinstitutet beräknar enbart effekterna av den förlängda restiden för tåg-, bil- och färjependlare och utesluter arbetsutbudseffekter. Analysen speglar olika aspekter av trafikmönstret över

Øresund. Förlängningen av restiden resulterat enbart i en samhällsekonomisk förlust på 560 MSEK. Analysen anser att det finns en mängd effekter som kan förväntas på längre sikt, men man försöker inte kvantifiera dessa.

CEPOS⁴ analys är en uppskattning gjord för en tysk tidning i samband med en intervju. Deras estimat baseras på antalet gränsövergångar över Øresund. Det finns inga underlag för hur beräkningarna har utförts.

Sydsvenska Industri- och Handelskammaren har genom Sweco och professor Martin Andersson från Lunds Universitet estimerat en årlig samhällsekonomisk förlust på sammanlagt 1,5 miljarder SEK. Analysen undersöker för tåg-, bil- och färjependlare och innehåller flera aspekter av trafikmönstret över Øresund och bygger på flera transportekonomiska förhållanden. Två tredjedelar av effekten kommer främst från fördröjningstiden för tåg-, bil- och färjependlare medan resten kommer från en dynamisk effekt på arbetsmarknadspotentialen (utbudseffekt) motsvarande 500 MSEK.

2.2.2 Vilken analys är mest relevant?

De ovan beskrivna analyserna kan anses besvara något olika frågeställningar. Detta bör man ha i åtanke när man tolkar de olika estimaten som redovisas i Tabell 2.1. Skillnaderna i analyserna sammanfattas i Tabell 2.2.

⁴ Center for Politiske Studier

TABELL 2.2

Grundläggande skillnader mellan de samhällsekonomiska analyserna

	Parametrar i analysen		
	Bil-, färje- och tågpendlare?	Fler aspekter av trafikmönstret?	Arbetsutbudseffekter?
Öresundsinstitutet	√	√	
CEPOS	*	*	
Sydsvenska Industri- och Handelskammaren	√	√	√

Källa: Nordisk Samarbejde, 2016, CEPOS, 2016, Sydsvenska Industri- och Handelskammaren, 2016.

OBS: Det finns ingen bakgrundsrapport för CEPOS beräkningar.

Öresundsinstitutet och Handelskammarens analys tar hänsyn till flera aspekter av trafikmönstret över Öresund och påminner om varandra, förutom huruvida dynamiska effekter bör räknas med eller ej. Handelskammarens estimat innefattar minskade arbetsutbudseffekter, vilket kan antas vara en betydande del av den ekonomiska förlusten.

Det kan antas att Handelskammarens beräkningar är de som är mest realistiska och heltäckande, då denna studie täcker in flest aspekter av konsekvenserna av ID- och gränskontrollerna över Öresund.

3 Svårigheter att validera utbildning och kompetens

3.1 Beskrivning av gränshindret

Många yrken i Norden är reglerade. En reglering innebär att en individ måste ha en viss utbildning eller yrkeskvalifikationer för att få utöva vissa yrken. Några exempel på sådana yrken i Danmark är advokater, kranförare och sjuksköterskor.

Validering innebär att en individs kunskaper formellt sett blir giltiga i ett annat land än där man anskaffat dem. Denna process kan gå till på olika vis. En typ av validering innefattar en kartläggning, bedömning och värdering av en individs faktiska kunskaper, färdigheter och förmågor – så kallad reell kompetens. Validering innefattar även att översätta redan existerande betyg eller andra typer av intyg till förhållanden i ett visst land. Genom validering kan personers studier i ett visst land således bli giltiga även i andra länder.

I Sverige ansvarar Universitets- och högskolerådet (UHR) för bedömning av utbildningar för den som vill söka arbete i Sverige eller studera vidare. UHR kan även hjälpa arbetsgivare att bedöma individers formella utbildningar som anskaffats utomlands. Även Arbetsförmedlingen, Myndigheten för Yrkes- och högskolan och Skolverket har viktiga roller för validering av utländsk kompetens i Sverige.

I Danmark bedöms och godkänns utländska examina och yrkeskvalifikationer av olika myndigheter och institutioner. Vilken institution som är relevant i det enskilda fallet beror oftast på vad utbildningen ska användas till och om arbetet sker inom ett reglerat yrke. Det finns således inte en, utan många, vägar till godkännande beroende på vilken situation individen befinner sig i. År 2015 tog de behöriga myndigheterna 1 752 beslut om godkännande av utländska yrkesmässiga kvalifikationer. Besluten

togs främst inom Sundhedsstyrelsen, Arbejdstilsynet och Styrelsen for Forskning og Uddannelse.

Antalet reglerade yrken är stort i de nordiska länderna. En kartläggning, som genomfördes av DAMVAD i 2013 på uppdrag av Nordiska Ministerrådet, visade att antalet reglerade yrken i de nordiska länderna är stort, även om antalet varierar mellan länderna. I Danmark och Sverige regleras 162 respektive 91 yrken.⁵

Värt att poängtera är att yrkena som regleras i de olika nordiska länderna ofta regleras *på olika vis*, vilket innebär att en utbildning som uppfyller kraven i ett visst land inte alltid uppfyller kraven i andra nordiska länder. Relativt sällan regleras enskilda yrken i ett av länderna medan det är oreglerat i det andra landet.

På grund av administrativa orsaker är många svenska utbildningar inte giltiga i Danmark, och vice versa. Skillnader i regleringar av yrken i olika länder har en negativ påverkan på arbetskraftens möjlighet att röra sig mellan gränser. Individer med yrkesutbildningar som inte är giltiga i ett annat land kan helt enkelt inte arbeta inom detta yrke i det andra landet. Detta kan även medföra att människor som flyttar till ett annat nordiskt land inte får den anställning eller lön som matchar deras kvalifikationer och/eller erfarenheter. Priset av en tjänst utförd av ett företag från ett annat nordiskt land blir högre eftersom lokala kurser eller anlåtande av lokala experter med rätt papper måste tas i beaktande. Detta alltså även om företaget som köper tjänsten har lång erfarenhet i sitt hemland av samma typ av tjänster.

Många olika yrkesgrupper drabbas av begränsande regelverk för validering. Box 3.1 beskriver två

⁵ Observera att olika yrken definieras på olika vis i de olika länderna, varför antalet inte är direkt jämförbart mellan länderna.

danska reglerade yrken som kännetecknas av relativt många avslag för utländska sökande, men som också uppskattas drabbas av brist på arbetskraft på längre sikt.

BOX 3.1

Hårt reglerade yrken i Danmark

Reglerade yrken i Danmark

2015 fanns nästan 120 reglerade yrken i Danmark. Sammantaget utfärdades 1 752 beslut i dessa yrken av behöriga myndigheter. 20 procent, 354, av besluten var villkorade och 6 procent, 102, var negativa. De resterande var positiva. Villkorade beslut innebär att den sökande kan bli ombedd att klara ett prov eller genomgå en kompletterande utbildning.

Grundskole- och gymnasielärare får flest avslag

Grundskole- och gymnasielärare utgör över hälften av det totala antalet negativa beslut under 2015. Ungefär var femte sökande i dessa yrken fick avslag. Endast en av fem grundskollärare och två av fem gymnasielärare fick beviljade beslut – resten av besluten var villkorade. Grundskollärare är det yrket där flest beslut blir villkorade (100) tätt följt av läkare (100) och sjuksköterska (61).

Kommunernes Landsforening uppskattar att det under de kommande åren kan uppstå ett behov av fler lärare i Danmark. Inom vissa undervisningsyrken har nordiska medborgare med nordiska yrkeskvalifikationer rätt till automatiskt erkännande för tjänsteutövning i enlighet med den nordiska överenskommelsen. Detta skapar en potential för den danska lärarmarknaden att anställa vissa specifika svenska lärargrupper.

Källa: Kommunernes Landsforening 2016, Rekrutteringssituationen på lærerområdet. Uddannelses- og Forskningsministeriet 2015, Beretning for 2015 om vurdering og anerkendelse af udenlandske uddannelseskvalifikationer m.v.

⁶ Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/55/EU av den 20 november 2013 om ändring av direktivet 2005/36/EG om erkännande av yrkeskvalifikationer

Värt att notera är att en rad initiativ tagits för att förenkla för individer att få sin utbildning validerad. Inom EU har ändringar av regelverket om erkännande av yrkeskvalifikationer⁶ inneburit att medlemsländer harmoniserat sina regelverk kring validering. I och med implementering av servicedirektivet har Sverige och Danmark implementerat kontaktpunkter för att underlätta för företag att finna information om vilka krav som ställs på individer inom reglerade yrken.⁷

Dessutom bör noteras att en individ som genomfört en utbildning i antingen Sverige eller Danmark och vill arbeta i det andra landet inom ett reglerat yrke trots allt har relativt goda förutsättningar för detta. Individer som skaffat sin utbildning i ett land med ett helt annat utbildningssystem – såsom många länder utanför EU - har svårare att få sin utbildning validerad i det andra landet.

3.2 Tidigare studier

Ett flertal studier har påvisat vilken nytta förbättrade valideringsprocesser har för samhällsekonomin som helhet. I en rapport av Svenskt Näringsliv (2016) beskrivs att två konkreta reformförslag för snabbare validering av utländsk arbetskraft kan medföra en årlig ökad svensk produktionsnivå motsvarande 350 MSEK samt ökade skatteintäkter på 200 MSEK.

En casestudie av Copenhagen Economics från år 2012 visar att avlägsnandet av skillnader i valideringskrav, samt andra arbetsmarknadshinder, ger en sysselsättningsökning med 700 personer i hela regionen, vilket motsvarar ett samhällsvärde på 300-400 miljoner DKK per år.

⁷ I Danmark finns denna kontaktpunkt på businessindenmark.dk. I Sverige finns kontaktpunkten på <https://www.verksamst.se/eugo>.

Analysen tar upp ett antal effekter, däribland arbetsmarknadseffekter, ökade produktionsvärden och besparingar för myndigheter i form av aktivitetsstöd för arbetslösa.

Många olika antaganden, datakällor och uppskattningar ligger till grund till analysen som fokuserar på tre yrkesgrupper bosatta i Öresundsregionen: elektriker, vvs-arbetare och tågförare.

Det finns många olika yrken och yrkesgrupper i Greater Copenhagen där validering från offentliga myndigheter krävs för tillåtelse av utövning. Det varierar kraftigt beroende på utbildningsnivåer och casestudien mäter endast effekten av en andel av de många reglerade yrkena. Det kan därför antas att de totala effekterna är mycket större än de som anges i denna rapport.

3.3 Samhällsekonomiska kostnader av gränshindret

Effekter av gränshinder kan beräknas på många olika sätt. Ett sätt är att undersöka hur många personer som påverkas negativt av valideringskraven., vilket kan göras genom att studera enkätdata över individers attityder och beteenden. Således beräknas beteendeeffekter snarare än ekonomiska- och sysselsättningseffekter. Vi kommer att basera denna analys på just en sådan metod.

DAMVAD utförde 2015 en undersökning om Öresundsbornas åsikter om pendling, inklusive upplevda gränshinder. Urvalet bestod av 1010 respondenter vars bakgrundsvariabler som kön, ålder, utbildning och inkomst är representativa för befolkningen i Greater Copenhagen. Vi beräknar antalet individer som berörs av gränshindret på följande vis: 86,4 procent av de tillfrågade i enkäten uppgav att de inte har övervägt att pendla. Av dessa 86,4 procent respondenter har 77,6 procent även angett en

anledning till varför de inte överväger att pendla. Skillnaden mellan dessa två procentsatser är således den delmängd av respondenterna som inte har angett en anledning till deras svar. Av dessa 77,6 procent svarade två procent att huvudanledningen till att de inte pendlar är på grund av att:

”Min utbildning kan inte ”översättas” över Öresund”.

Bristen på erkännande av utbildningar och kvalifikationer från den andra sidan av Öresund hindrar således personer från att gränspendla över Öresund.

Rapporten säger dock inget om vilka individer som har denna inställning. Således förklarar den inte vilka utbildningar eller yrken som påverkats särskilt mycket av gränshindret. Enkätens resultat bygger på ett urval av befolkningen i Greater Copenhagen. De två procent av urvalets respondenter som angett att de inte vill pendla är därmed en representativ avspiegling av den allmänna attityden hos folket. Med anledning av detta kommer denna analys fokusera på den övergripande nivån snarare än att undersöka effekterna på enskilda yrken och utbildningar.

För att ge en uppskattning av antalet personer i Greater Copenhagen som drabbas av gränshindren kan resultaten från undersökningen skalas upp. Eftersom urvalet är relativt stort kan svaren för de 77,6 procenten antas vara representativa för de 84,6 procent som svarat att de inte övervägt att pendla. Således uppgår andelen respondenter som undviker gränspendling till cirka 1,7 procent.

I Greater Copenhagen finns knappt 2,45 miljoner individer i arbetsför ålder - alltså personer mellan åldrarna 18 och 65. Drygt 800 000 av dessa är bosatta i Skåne medan de resterande 1 650 000 bor i Region Hovedstaden och Region Själland.

I beräkningarna utgår vi från antagandet att alla som upplever att de saknar validering av sin utbildning är personer som åtminstone har genomfört en utbildning på högre nivå än grundskola och gymnasium. Bland undersökningen tillfrågade individer hade 44 procent av de svenska respondenterna en högre utbildning än grundskola eller gymnasium. Av de danska respondenterna var motsvarande procent-sats 67 procent. Detta motsvarar cirka 350 000 utbildade skåningar i arbetsför ålder och cirka 1 100 000 utbildade danskar i Region Hovedstaden och Sjælland.

Om cirka 1,7 procent av dessa svenska och danska invånare avhålls från att pendla på grund av individernas utbildningar inte kan valideras på ett smidigt vis innebär det att runt 6 000 svenska och 18 700 danska invånare avhålls. Således bidrar gränshindren till att förhindra att 24 700 invånare i Greater Copenhagen pendlar över Öresund. Beräkningarna redovisas i Tabell 3.1.

från bransch till bransch. Ekonomiska faktorer så som lön, skatt och utgifter varierar också beroende på utbildnings- och kunskapsnivå. Som en följd av detta påverkas vissa yrken arbetskraftmässigt i högre grad än andra av ett potentiellt avlägsnande av gränshinder kopplade till validering av utbildning och kompetens. De ekonomiska effekterna av gränshindren varierar således också från bransch till bransch. Undersökningen visar att gränshindret berör 25.000 individer i Greater Copenhagen, men samtidigt är det viktigt att notera att effekterna är relativt stora i vissa branscher medan andra näringar inte drabbas i lika stor utsträckning. Av naturliga skäl påverkas sektorer med höga krav på specifika utbildningar eller yrkeserfarenheter mer än andra sektorer. Lågkvalificerade sektorer utan krav på utbildning eller annan erfarenhet, såsom enklare sysslor inom tjänstesektorn, påverkas inte nämnvärt av detta gränshinder.

TABELL 3.1
Antal individer som berörs av gränshindren

Parameter	Individer
Skåne	5 969
Region Hovedstaden og Sjælland	18 740
Greater Copenhagen	24 710

Källa: Öresundsdata-basen, tabell OEBEF1D, Damvad (2015), Analyse af grænsebarrierer i Øresundsregionen.

Not: Damvad Analytics egna beräkningar. Invånarstatistik för 2016 i Øresundsregionen är preliminära. Antal individer för Öresundsregionen är avrundat.

Således kan antas att nästan 25.000 personer berörs av krångliga eller icke-befintliga valideringsprocesser för deras kompetenser och utbildningar.

Notera dock att krav på utbildning och yrkeskvalifikation varierar mellan olika sektorer. Dessutom varierar det totala antalet yrkesverksamma individer

4 Olika regelverk påverkar möjligheterna till praktik och lärlingsutbildningar

4.1 Beskrivning av gränshindret

Att utföra sin praktik och yrkesutbildning på andra sidan Öresund ökar arbetskraftsutbyte och integrationen i Greater Copenhagen. Idag kan elever på danska yrkesutbildningar dock inte söka praktikplats i Sverige. Detta beror på strukturella skillnader i hur den danska och svenska yrkesutbildningen är uppbyggd. Elever på svenska yrkesutbildningar (den omvända situationen) kan i dag söka praktik i både Danmark och Sverige.

Den danska yrkesutbildningen innefattar en kombination av skolarbete och praktik. En lärlingsutbildning består av två nivåer: den första nivån kallas för grundförlopp och den andra för hovedförlopp. Hovedförloppet sker i ett eller flera företag. För att kunna fortsätta genomförandet av lärlingsutbildningen efter grundförloppet behöver eleverna således hitta en praktikplats. Där ingår lärlingseleverna ett kontrakt/utbildningsavtal med ett företag som ger eleverna ackrediterad lärlingslön under praktiken genom ett bidrag från Arbejdsgivernes Utdannelsesbidrag.

Detta system fungerar annorlunda i Sverige, där yrkesutbildningen i högre grad är skolbaserad. Företag i Sverige är således inte vana vid att betala lärlingslön, och lärlingslön är i allmänhet inte en del av svenska kollektivavtal. På grund av detta anställs inte de danska eleverna efter danska villkor. Skillnaderna mellan svenska och danska verksamheter och institutioner gör att danska yrkesutbildningselever inte kan söka praktikplats hos svenska företag.

Den motsatta situationen är dock möjlig - svenska yrkesutbildningselever kan söka praktikplats i Danmark. En konsekvens av denna skillnad är att

⁸ Siffrorna kommer från Undervisningsministeriet och ger en överblick av den nuvarande situationen. Antal praktiksökande varierar beroende på

många svenskar söker in till danska yrkesutbildningar för att få en mer praktiskt orienterad utbildning.

Avsaknaden av praktiklön innebär att det inte är lika attraktivt att utföra sin praktik hos ett företag i Skåne som i Region Hovedstaden och Själland.

4.2 Samhällsekonomiska kostnader av gränshindret

De allra flesta elever lyckas hitta en praktikplats efter att de avslutat grundförloppet. Eleverna som misslyckas med att hitta en praktikplats blir praktiksökande. Dessa praktiksökande tilldelas vanligtvis en skolpraktik så länge de uppfyller vissa villkor. Genom skolpraktiken tillåts eleverna påbörja hovedförloppet, förutsatt att de fortsätter att söka en annan praktikplats samtidigt. Det är dock inte alla som uppfyller kraven för att få påbörja skolpraktiken. Dessa hamnar i en situation där de varken är i skol- eller arbetspraktik. Gruppen praktiksökande består således av både de som är i skolpraktiken men samtidigt söker arbetspraktik och de elever som precis avslutat grundförloppet.

Med fokus på de praktiksökande eleverna som endast har genomfört grundförloppet går det att beräkna det samhällsekonomiska värdet och den potentiella arbetskraftsutvecklingen av en praktikplats i Skåne.

Enligt Undervisningsministeriets databas fanns det i januari 2017 i Region Hovedstaden och Region Själland cirka 4 700 elever som saknade arbetslivserfarenhet, det vill säga tillhörde den grupp som antingen är i skolpraktiken eller precis avslutat grundförloppet.⁸ Av dessa var 2 700 i skolpraktiken och 2 000 aktivt praktiksökande. Av de aktivt praktiksökande har 1 600 precis avslutat grundförloppet.

månad och drabbas särskilt hårt av efterfrågan från den lokala arbetsmarknaden.

Dessa siffror är i linje med hur det såg ut samma månad 2016.

I en analys av Arbejderbevægelsens Erhvervsråd (AE) i 2010 uppskattas den samhällsekonomiska vinsten, i form av ökad livsinkomst, per elev av att tilldelas en skolpraktik som innebär att eleven slutför lärlingsutbildningen. Den samhällsekonomiska vinsten av att en elev tilldelas en skolpraktik uppgår till mellan 400 000 och 3,4 miljoner DKK. Beräkningarna är baserade studier av skillnaden i lönenivå mellan de individer som haft vanlig praktik och de som haft skolpraktik. Vinsten av att en elev genomför en arbetspraktik uppskattas ligga på samma nivå eller ännu högre.

Som det ser ut idag är det, på grund av juridiska skäl, inte möjligt för danska elever att ansöka om praktikplatser i Sverige. Kombinationen av det faktum att det finns färre praktikplatser i Danmark än i Sverige och att danska lärlingskompetenser kan fylla en efterfrågan på arbetskraft i Sverige innebär att ovannämnda potentiella vinster kan hämtas hem om gränshindren tas bort.

I en annan analys utförd av AE i 2016 finner man att drygt 8 av 10 nyexaminerade yrkesutbildade får sitt första jobb på samma företag som de praktiserade hos. Därmed finns det en stor samhällsekonomisk potential och möjlighet till sysselsättning för de 1 600 elever som slutfört sin grundforløb i Region Hovedstaden och Sjælland.

Vi väljer att studera ett fiktivt scenario där arbetsmarknaden i Skåne efterfrågar samtliga praktisksökande som arbetsmarknaden på den danska sidan av Öresund inte omedelbart anställer, och där gränshindren allena är anledningen till varför de inte anställs i Skåne. I detta scenario beräknas gränshindren leda till en samhällsekonomisk förlust på mellan 640 miljoner och 5,4 miljarder DKK, till följd

av att 1 300 framtida nyutexaminerade danska elever kan komma att utföra sin arbetspraktik i Skåne. Tabell 4.1 redovisar de samhällsekonomiska- och arbetsmarknadseffekterna av detta fiktiva scenario.

TABELL 4.1
Samhällsekonomiska- och arbetsmarknadseffekter av att avlägsna gränshindren

Parameter	
Samhällsekonomisk effekt	812 – 6 900 MSEK (639 – 5 433 MDKK)
Arbetsmarknadseffekt i Skåne	1 300 anställda

Källa: Damvad Analytics baserat på UVM's databank, Arbejderbevægelsens Erhvervsråd, 2010, 2016.

OBS: Den samhällsekonomiska effekten baseras enbart på ett fiktivt scenario, där alla får en praktikplats och fullföljer utbildningen. Statistik hämtad Undervisningsministeriets hemsida april 2017.

Notera att beräkningarna baseras på antagandet att ingen elev hoppar av utbildningen. Resultatet bör därför ses som en uppskattning av den maximala samhällsekonomiska- och arbetsmarknadseffekten av att avlägsna detta gränshinder.

Dock bör beaktas att estimeringarna av de samhällsekonomiska effekterna av hindret begränsas till danska medborgare som läser en dansk yrkesutbildning. Det är möjligt även för svenskar att läsa en dansk yrkesutbildning. Denna begränsning innebär att beräkningarna i detta avsnitt bör betraktas som en konservativ skattning av de maximala effekterna av detta gränshinder.

5 Tredjelandsmedborgare har sämre förutsättningar att gränspendla

5.1 Beskrivning av gränshindret

En tredjelandsmedborgare är en individ som är medborgare i ett land utanför Norden/EU/EES⁹. För dessa individer uppstår många olika problem att röra sig över sundet då arbets- och uppehållstillstånd ofta endast är giltiga i det land individens arbetsgivare befinner sig.

I Danmark är tredjelandsmedborgares uppehålls- och arbetstillstånd kopplat till ett krav på att medborgarna bor och arbetar i Danmark. Danmarks nationella regelverk innebär att icke-EU-medborgare bosatta i Sverige inte får arbeta i Danmark, och vice-versa,

Dessa regler begränsar arbetskraftens mobilitet för medborgarna i Greater Copenhagen. Det försämrar företag på den danska sidans arbetskraftsutbud på så vis att de står sig sämre än företag på den svenska sidan i konkurrensen om arbetskraft. En värdefull grupp utesluts från Greater Copenhagen's arbetskraft. Samtidigt belastas de svenska offentliga finanserna med kostnader för arbetslöshetsersättning och aktiveringsprogram för arbetslösa.

Dessa problem kan även sättas i relation till den stora mängd flyktingar som anlänt till både Danmark och Sverige de senaste åren. Dessa individer har varierande grad av utbildning och yrkeserfarenhet från sina hemländer, och har därför olika förutsättningar att etablera sig på arbetsmarknaden. Generellt är det svårare att finna ett arbete i ett land där man exempelvis inte kan språket eller har kunskap om hur rutiner för jobbsökande fungerar på ett praktiskt vis. En större arbetsmarknad skulle innebära bättre förutsättningar för dessa individer att finna ett relevant arbete.

I detta avsnitt beskriver vi denna skillnad i förutsättning att gränspendla till två grupper: tredjelandsmedborgare samt anhöriga till individer med arbetstillstånd.

5.2 Tredjelandsmedborgare i Greater Copenhagen

Copenhagen Economics genomförde år 2012 en studie av de ekonomiska konsekvenserna av gränshindren i Greater Copenhagen. Analysen utgår från de cirka 50 000 icke-EU-medborgare bosatta i Skåne. Av dessa tillhörde cirka 30 000 arbetskraften. Arbetslösheten för denna grupp antogs vara 16 procent vilket är i linje med arbetslösheten för utlandsfödda individer i Skåne år 2012. Den allmänna arbetslösheten i Skåne ligger på 8 procent vilket innebär att arbetslösheten för utlandsfödda är dubbelt så hög.

Det kan finnas flera orsaker till varför arbetslösheten är högre bland tredjelandsmedborgare i Skåne jämfört med resten av den skånska befolkningen, men generellt innebär en stor arbetsmarknad bättre förutsättningar att finna relevanta jobb. Cirka 3,5 procent av sysselsatta individer i Skåne gränspendlar till Danmark. Den danska arbetsmarknaden har på så vis en viktig roll i att arbetslösheten i Skåne i genomsnitt inte höjs till nivåer över 8 procent. Avsaknaden av tillgång till den danska arbetsmarknaden för tredjelandsmedborgare bosatta i Sverige kan antas vara en bidragande orsak till den högre arbetslöshetsnivån.

I ett potentiellt scenario där icke-EU-medborgare i Skåne ges tillgång till den danska arbetsmarknaden, och där en lika stor andel icke-EU-medborgarna inleder gränspendling till Köpenhamn som

⁹ Norden består av Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige samt Färöarna, Grönland och Åland. EU består av 28 medlemsländer. EES

(Europeiska Ekonomiska Samarbetsområdet) består av de 28 medlemsländerna i EU samt Norge, Island och Liechtenstein.

resten av Skånes sysselsatta, beräknas sysselsättningen bland tredjelandsmedborgare öka med 942 personer.

I rapporten beskrivs att det samhällsekonomiska värdet per person som blir sysselsatt ligger mellan 500 000–600 000 DKK per år. Det innebär att Öresundsregionen förlorar 529 miljoner DKK årligen genom att förhindra icke-EU-medborgare bosatta i Sverige att arbeta i Danmark.

Copenhagen Economics studie genomfördes under 2012 och bygger därför på data fram till 2012. I synnerhet bygger den på tillgänglig data över antal arbetslösa icke-EU-medborgare i Skåne, som i sin tur används för att beräkna antal potentiella pendlare. För att få en uppdaterad bild av hur det ser ut skrivs siffrorna ned efter arbetslöshetsförändringen i Skåne.

Mellan 2012-2016 sjönk arbetslöshetstalen i Skåne med knappt elva procent. Det motsvarar att det 2016 skulle vara omkring 840 arbetslösa icke-EU-medborgare i Skåne som skulle pendla till Region Hovedstaden och Sjælland. I sin tur innebär det en samhällsekonomisk effekt på cirka 473 miljoner DKK per år.

5.3 Anhöriga till individer med arbetstillstånd

Anhöriga till individer med arbetstillstånd i Skåne är generellt sett högutbildade. De kan, precis som andra medborgare, skapa värde till samhället genom att komma in i den lokala arbetsmarknaden i Greater Copenhagen. Deras värdeskapande kan betraktas som en indirekt samhällsekonomisk effekt eftersom de är relaterade till tredjelandsmedborgare. Nedan beskriver vi därför det potentiella värde som skulle skapas av pendlare anhöriga till arbetskraftsinvandrare om de tilläts pendla i samma utsträckning som svenska medborgare.

Idag finns omkring 4 400 anhöriga till individer med arbetstillstånd bosatta i Skåne. Utifrån ett antagande om att dessa individer skulle följa samma pendlingsmönster som sysselsatta i Skåne, där 3,5 procent av samtliga individer gränspendlar, skulle 154 anhöriga till arbetskraftsinvandrare pendla över Öresund. Detta motsvarar en potential på ungefär 88 miljoner DKK i produktionsvärde.

5.4 Samhällsekonomiska kostnader av gränshindret

Den totala effekten av gränshindret kan beräknas genom summan av de samhällsekonomiska effekterna och summan av antal förhindrade pendlare av tredjelandsmedborgare och anhöriga.

Tabell 5.1 sammanfattar den årliga samhällsekonomiska förlusten och potentialen, det vill säga den realiserade potentialen av anställningar av icke-EU-medborgare och högutbildade anhöriga till individer med arbetstillstånd i Skåne.

TABELL 5.1
Årliga samhällsekonomiska konsekvenser av att förhindra icke-EU-medborgare och anhöriga till individer med arbetstillstånd bosatta i Sverige att arbeta i Danmark.

	Ekonomiska konsekvenser	Pendlare
Tredjelandsmedborgare	473 (MDKK)	842
Anhöriga	88 (MDKK)	154
Totalt	561 (MDKK)	996

Källa: Broeffekter og muligheder i Øresundsregionen, Øresundskomiteen og Øresundsdirekt, 2012. Hindringer for en integreret øresundsregion, Copenhagen Economics, 2012. Øresundsdatabase, tabel OEAL1D og AKU. Migrationsverket 2016.

OBS: Effekter kommer från två olika datakällor från två olika år. De av Copenhagen Economics beräknade effekterna härstammar från 2012-2016.

Beräkningarna i Copenhagen Economics analys (tredjelandsmedborgare) bör dock betraktas med året den genomfördes i åtanke. Flera faktorer kan ha ändrats de senaste åren vilket kan ha påverkat omfattningen av gränshindrens effekt. Till exempel beviljade Migrationsverket 64 000 uppehållstillstånd till asylsökande i Sverige 2016. Majoriteten av asylsökarna kommer från länder utanför EU/EES och har således en stor effekt på antal tredjelandsmedborgare.

Notera även att dessa beräkningar avgränsas till anhörigpendling från Skåne till den danska sidan av Greater Copenhagen. Således kan antas att den ekonomiska effekten av gränshindren idag är betydligt större än uppskattningarna i ovanstående analys om pendling i båda riktningarna tas i beaktande. Därför bör de ovan redovisade estimaten betraktas som en lägre gräns för de faktiska kostnader som uppstår av gränshindret.

6 Glapp i a-kassemedlemskap kan leda till minskad arbetslöshetsersättning

6.1 Beskrivning av gränshindret

Lagstiftningen i Danmark och Sverige innefattar särskilda regler gällande medlemskap i a-kassa och utbetalning av arbetslöshetsförsäkring beroende på var, när och hur snabbt den anställde ansluter sig till a-kassan.

Om den anställde redan är ansluten till en a-kassa i hemlandet är det viktigt att inte säga upp medlemskapet i den gamla a-kassan innan bytet till en ny a-kassa i arbetslandet är slutfört. Rätten att erhålla förmåner kan försvinna under perioden a-kassemedlemskapen inte överlappar varandra. Med avseende på detta bör anmälan till arbetslandets a-kassa ske på den första arbetsdagen, och därefter kan utträde ur hemlandets a-kassa ske.

Den som sedan blir arbetslös omfattas automatiskt av lagarna i hemlandet. Därför ska anmälan till Arbetsförmedlingen ske på den första dagen av arbetslöshet så att a-kasseancienniteten överförs. Om det uppstår en lucka mellan första dag av arbetslöshet och anmälan till hemlandets a-kassa förloras rätten till dagpeng och andra arbetslöshetsersättningar för de dagar som utgör luckan. Dessa regelverk kan därför påverka arbetslöshetsersättning för invånare i Greater Copenhagen negativt.

I Sverige kan gränspendlare inte ha något avbrott i sitt medlemskap i en a-kassa – varken vid start eller avslut av ett arbete i Danmark. Rent praktiskt betyder det att boende i Sverige och arbetande i Danmark på första dag av arbetslöshet ska anmäla sig som arbetslös till Arbetsförmedlingen och därefter ansluta sig till en svensk a-kassa. Detta beror på att arbetslösa boendes i Sverige måste vara tillgängliga för den svenska arbetsmarknaden för att vara berättigad svensk arbetslöshetsersättning.

I Danmark finns en regel som säger att det kan passera en period på upp till åtta veckor från det att du har varit medlem i en annan a-kassa, till att man blir medlem i en annan a-kassa utan att det ska anses som ett avbrott i försäkringstiden.

Reglerna för danska gränspendlare är mildare än för svenska pendlare, eftersom det inte är samma krav på anmälan till en dansk a-kassa på första dagen av arbetslöshet. Därför berör detta gränshinder primärt arbetskraften på den svenska sidan av Greater Copenhagen.

I stor utsträckning handlar detta om ett informationsproblem för svenska gränspendlare. Regelverket skapar en osäkerhet hos pendlare eftersom misstag kan påverka arbetslöshetsersättningen negativt, vilket i sin tur minskar viljan att börja pendla för individer som inte gränspendlar i dagsläget.

6.2 Beteendeeffekter av gränshindret

DAMVAD undersökte år 2015 Öresundsbornas inställning till pendling och de upplevda gränshindren. Urvalet bestod av 1 010 respondenter vars bakgrundsvariabler som kön, ålder, utbildning och inkomst var representativa för Greater Copenhagen. Genom att studera denna enkätdata är det möjligt att beräkna hur många icke-pendlare som avhålls från att pendla på grund av de otydliga reglerna.

11 procent av de tillfrågade uppgav att de har övervägt pendling, vilket motsvarar 111 respondenter. Av dessa 111 angav 89 vilka gränshinder som avhåller dem från att pendla. Skillnaden mellan de två ovannämnda grupperna utgör delmängden som inte angav en orsak till varför de inte pendlar. Av de 89 svarade 19 procent att de i hög eller mycket hög grad avhålls från pendling eftersom:

”Det är olika regler för medlemskap i a-kassor i länderna”

De olika reglerna för medlemskap i a-kassor på de olika sidorna av Öresund får således individer att avstå gränspendling över Öresund.

För att uppskatta hur många personer i Greater Copenhagen som påverkas av gränshindren kan undersökningens resultat skalas upp. För att göra det utgår vi från nedanstående antaganden.

Åsikterna uttryckta av de 89 respondenterna antas vara representativa för de 111 respondenterna. Därmed antas det bland de 111 respondenterna, det vill säga 11 procent av det totala urvalet, vara 19 procent som håller sig undan från att arbetspendla på grund av de olika a-kassereglerna. Således handlar det totalt om 2,1 procent som avstår att arbetspendla på grund av gränshindret. Dessutom antas det att de som hålls borta från att pendla på grund av de olika a-kassereglerna redan är anslutna till en a-kassa.¹⁰

Den arbetsföra delen av Skånes befolkning i åldern 18-65 uppgick år 2016 till drygt 800 000. Bland arbetsföra individer i Sverige är 69 procent anslutna till en a-kassa. Om 69 procent av den arbetsföra delen av befolkningen i Skåne är anslutna till en a-kassa och 2,1 procent av dessa avhålls från pendling på grund av de olika a-kassereglerna innebär det att cirka 11 500 svenskar i arbetsför ålder påverkas. Detta innebär att gränshindret bidrar till att 11 500 Öresundsbor (Skåningar) hindras från att arbetspendla över Öresund. Uppskattningarna redovisas i Tabell 6.1.

TABELL 6.1

Antal individer i Skåne som berörs av gränshindret

Region	Individer
Skåne	11 563

Källa: Öresundsdatan, tabel OEDEF1D, Damvad (2015), Analyse af grænsebarrierer i Øresundsregionen, Arbejdslosheds-kassornas Samorganisation

OBS: DAMVAD Analytics egna beräkningar. Populationen i Öresundsregionen år 2016 är preliminär.

Notera att beräkningarna i analysen är även förknippade med osäkerhet eftersom svaren från undersökningen bygger på ett hypotetiskt scenario. Icke-pendlarna bland respondenterna måste ta ställning till i vilken grad de olika a-kassereglerna potentiellt bidrar till att de avstår att pendla. Förmågan att svara på ett hypotetiskt scenario och dessutom uppskatta det efter en given skala beror på många faktorer, däribland om personen själv har upplevt gränshindret och hur informerad personen är om sammanhanget. Detta innebär att antal individer som faktiskt avstår från att pendla både kan vara över- och underskattat i beräkningarna.

¹⁰ Notera att antalet respondenter är relativt lågt vilket medför viss osäkerhet. De samhällsekonomiska konsekvenserna bör tolkas med försiktighet,

och kan vara både lägre och större än de estimat som redovisas i detta avsnitt.

7 Samordningsnummer för danska fritidshusägare kan ge ökade konsumtionsmöjligheter

7.1 Beskrivning av gränshindret

Som utländsk fritidshusägare tilldelas man ett slags organisationsnummer (GD-nummer) av Skatteverket. Detta nummer kan användas vid kontakt med Skatteverket, men kan inte användas som personidentifikationsnummer och kan heller inte användas i andra sammanhang, såsom i kontakt med privata företag.

Samordningsnummer är en identitetsbeteckning som kan användas för personer som inte är eller har varit folkbokförda i Sverige. Syftet med detta nummer är att ge möjlighet att identifiera personer även om de inte är folkbokförda i Sverige.

Danska torpare tilldelas generellt inte ett samordningsnummer. Detta leder till praktiska problem vad gäller vistelsen i Sverige. Det är inte möjligt att teckna abonnemangsavtal med privata aktörer såsom internet-, tele- och kabelteveleverantörer. Man kan heller inte beställa eller lämna information via offentliga eller privata webbplatser som kräver e-legitimation.

I ett scenario där samordningsnummer tilldelas danska torpare i Sverige ökar förutsättningarna för att identifiera sig som individ och därmed exempelvis teckna olika typer av abonnemang.

Skatteverket har i en analys beräknat att det skulle kosta 19 MSEK – i form av en engångsinvestering – att införa ett system där utländska fritidshusägare tilldelas ett samordningsnummer. De årliga besparingarna till följd av denna investering beräknas till 870 000 SEK. I analysen anges att investeringen sammantaget kan intjänas på ungefär 25–28 år.

7.2 Gränshindret håller tillbaka potentiell privatkonsumtion

Tilldelning av samordningsnummer öppnar upp en rad möjligheter för utländska fritidshusägare att ta del av tjänster och erbjudanden i Sverige. Det ger exempelvis möjlighet att köpa tv-, internet- och mobiltelefonabonnemang, vilket sammantaget skulle öka konsumtionsnivåerna i Sverige. Detta är konkreta vinster som kan tillgodoräknas om detta gränshinder åtgärdas.

7.2.1 Ökad konsumtion av tv-abonnemang

Nordiska Ministerrådet beskriver i sin årsrapport från 2016 att 11 605 danska fritidshusägare saknar samordningsnummer. Av dessa 11 605 anges att 78 procent var i behov av ett samordningsnummer, och hälften av de 78 procenten hade uttryckt en önskan om ett tv-abonnemang. Detta innebär att cirka 4 526 danskar vill ha ett samordningsnummer så att de kan köpa ett tv-abonnemang.

I ett scenario där alla utländska fritidshusägare beviljas ett samordningsnummer kommer det enbart genom köp av tv-abonnemang på 299 SEK per månad innebära en ökning av årlig privatkonsumtion på 16,2 MSEK av danska fritidshusägare.

Därmed undgår Greater Copenhagen en potentiell icke-realiserad vinst som kan skördas genom att ta bort gränshindret.

7.2.2 Möjlig privatkonsumtion av mobil- och internetbredband

Ovannämnda beräkning fokuserar enbart på möjligheten till ökning av konsumtion i form av tv-abonnemang. Tilldelning av samordningsnummer öppnar också upp för möjligheten att till exempel teckna ett mobil- och internetbredbandsabonnemang. Scenariot kan utökas till att även studera potentialen i ovannämnda abonnemang.

Nedan beskrivs beräkningar av ökad konsumtion utifrån ett antagande att de 4 526 danskarna som vill teckna tv-abonnemang också vill teckna abonnemang för internetbredband och/eller mobilbredband.

Om vi endast ser till internetbredband för 439 SEK per månad innebär det en möjlig ökning av privatkonsumtionen per år på 23,8 MSEK. Motsvarande siffror för mobilbredband för 249 SEK per månad är 13,5 MSEK.

På så vis går det att se att avsaknad av tilldelat samordningsnummer undanhåller möjliga vinster för Greater Copenhagen. Tabell 7.1 sammanfattar den potentiella privata konsumtionen som kan möjliggöras genom att ta bort gränshindren för de tre olika produkterna.

TABELL 7.1
Potentiell ökad årlig konsumtionsnivå i Greater Copenhagen

Produkter	MSEK (MDKK)
Tv	16,2 (12,8)
Internetbredband	23,8 (18,7)
Mobilbredband	13,5 (10,6)

Källa: Telia, Boxer TV-Access AB

OBS: Beräknas endast på ordinarie pris för abonnemang och inte på anslutningsavgifter etc. Konsumtion av internet- och mobilbredband beräknas från andelen fritidshusägare som vill ha en TV.

8 Sammanfattande diskussion

En central förutsättning för att Greater Copenhagen ska kunna fungera som en sammanhängande region är att det skapas en integrerad arbetsmarknad. Det är viktigt att arbeta för en sammanhängande arbetsmarknad och att påverka de lagstiftningar och gränshinder som anses vara barriärer för tillväxt

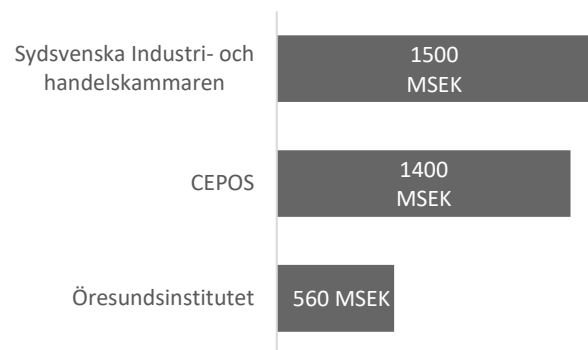
Även om arbete sker för att undanröja dessa hinder finns i dag flera kvarstående problem som minskar integrationen på arbetsmarknaden i Greater Copenhagen. Gränshinder påverkar inte bara enskilda individer som ges färre möjligheter till arbete utan även samhället som helhet som går miste om utebliven produktion och välfärd.

ID- och gränskontroller

ID- och gränskontrollen minskar gränspendlingen inom Greater Copenhagen och har en negativ inverkan på pendlingsförutsättningarna. Gränskontrollerna förlänger restiden för pendlarna och leder till att 322 000 färre arbetsplatser kan nås på en timme från Malmö C med kollektivtrafik och 193 000 färre från Lund i förhållande till hur det såg ut innan gränskontrollerna infördes. Det finns flera studier som visar på att gränskontrollen leder till en samhällsekonomisk förlust på mellan 560 MSEK och 1 500 MSEK (se Figur 8.1).

Av de analyser som presenteras i Figur 8.1 tar Sydsvenska Industri- och Handelskammaren hänsyn till flest parametrar – denna analys kan därför betraktas som den mest relevanta för att estimerade de sammanlagda samhällsekonomiska effekterna av ID- och gränskontroller.

FIGUR 8.1
Samhällsekonomiska effekter av ID- och gränskontroller

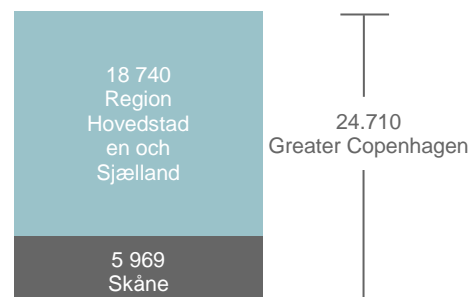

Källa: Nordisk Samarbejde, 2016, CEPOS, 2016, Sydsvenska Industri- och Handelskammaren, 2016.

Validering

På grund av administrativa orsaker är många svenska utbildningar inte giltiga i Danmark, och vice versa. Skillnader i regleringar av yrken i olika länder har en negativ påverkan på arbetskraftens möjlighet att röra sig mellan gränser. Individer med yrkesutbildningar som inte är giltiga i ett annat land kan helt enkelt inte arbeta inom detta yrke utomlands. Det uppskattas att den komplexa valideringsprocessen undanhåller totalt 24 710 invånare i Greater Copenhagen från att pendla över Öresund (Figur 8.2).

FIGUR 8.2
Antal utbildade invånare i Greater Copenhagen som avhålls från att pendla på grund av den komplexa valideringsprocessen uppdelat på de olika delarna av Öresund

Källa: Öresundsdatenbanken, tabell OEBEF1D, Damvad (2015), Analyse af grænsebarrierer i Øresundsregionen.

Praktik

Skillnaderna mellan danska och svenska yrkesutbildningar bidrar till att lärlingseleverna på den danska sidan av Öresund inte kan söka praktikplats i Skåne. Utifrån antagandet att Skåne efterfrågar alla de praktiksökande som arbetsmarknaden på den danska sidan av Öresund inte omedelbart tillmötesgår uppskattas gränshindret leda till en samhällsekonomisk förlust på mellan 640 miljoner och 5,4 miljarder DKK och förhindra 1 300 framtida danska nyutbildade studenter att rekryteras av en praktikverksamhet i Skåne (Figur 8.3).

FIGUR 8.3

Samhällsekonomiska- och arbetsmarknadseffekter från brist av praktikmöjligheter i Skåne

Källa: Damvad Analytics baserat på UVM's databank, Arbejderbevægelsens Erhvervsråd, 2010, 2016.

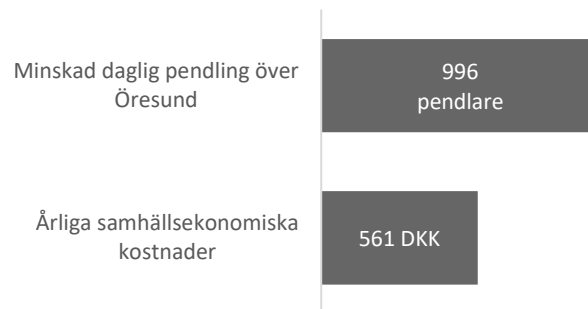
Tredjelandsmedborgare

För tredjelandsmedborgare uppstår många olika problem att röra sig över sundet då arbets- och uppehållstillstånd ofta endast är giltiga i det land individens arbetsgivare befinner sig. Dessa regler begränsar arbetsmarknadens mobilitet för medborgarna i Öresundsregionen. Dessa hinder förhindrar också, indirekt, anhöriga till individer med arbetstillstånd i Skåne att flytta över Öresundsbron. Dessa anhöriga är ofta högutbildade som potentiellt skulle kunna bidra med mycket till samhället. Detta utesluter en värdefull grupp av arbetssökande från Öresunds regionala arbetsmarknad. Gränshindret förhindrar mer än 996 tredjelandsmedborgare och anhöriga att pendla till Danmark och innebär en samhällsekonomisk kostnad på ca 561 miljoner DKK. Effekten förmodas dock vara större till följd av

ökat antal flyktingar som sökte asyl år 2015 (Figur 8.4).

FIGUR 8.4

Samhällsekonomiska- och arbetsmarknadseffekter av gränshinder

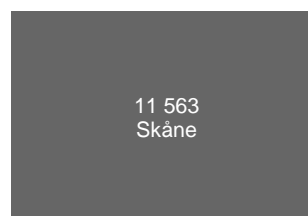
Källa: Broeffekter og muligheder i Øresundsregionen, Øresundskomiteen og Øresundsdirekt, 2012, Hindringer for en integreret øresundsregion, Copenhagen Economics, 2012.

A-kassa

Regelverken gällande medlemskap i a-kassor över Öresund påverkar gränspendlare från Skånes rätt till dagpeng och arbetslöshetsersättning negativt. Viljan att pendla minskar vilket kan leda till att avskräcka icke-pendlare till att ta anställning på andra sidan av sundet. Gränshindren innebär att 11 500 Öresundsbor (Skåningar) avstår från att ta ett arbete på andra sidan sundet. (Figur 8.5)

FIGUR 8.5

Antal invånare i Greater Copehagen (Skåningar) som avstår att pendla på grund av otydliga regler om a-kassemedlemskap

Källa: Öresundsdatabasen, tabel OEBEF1D, Damvad (2015), Analyse af grænsebarrierer i Øresundsregionen, Arbejdsloshetskassornas Samorganisation

Samordningsnummer

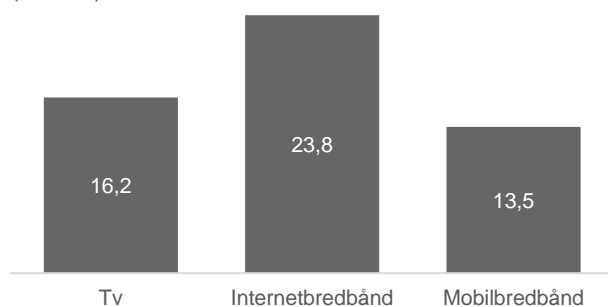
Danska torpare tilldelas generellt inte ett samordningsnummer. Detta leder till praktiska problem vad gäller vistelsen i Sverige. Det är inte möjligt att teckna abonnemangsavtal med privata aktörer såsom internet-, tele- och kabelteveleverantörer. Det påverkar deras vistelse i Sverige negativt och tillbakahåller potentiell privatkonsumtion av danska fritidshusägare från svenska företag. Om alla danska fritidshusägare tilldelas ett samordningsnummer beräknas den privata konsumtionen öka med 16,2 MSEK från tv-abonnemang, 23,8 MSEK från internetbredband och 13,5 MSEK från mobilbredband. (Figur 8.6).

ekonomiska aktiviteten i Sverige och Danmark, men onödiga gränshinder motverkar den positiva utvecklingen för regionen.

Det bör även nämnas att de gränshinder som diskuterats i denna rapport endast är ett urval av samtliga gränshinder mellan Sverige och Danmark. Den sammantagna ekonomiska förlusten av gränshinder är betydande, och mycket arbete krävs för att motverka både befintliga och framtida gränshinder.

FIGUR 8.6

Ökad privatkonsumtion genom tilldelning av samordningsnummer för danska fritidshusägare (MSEK)

Källa: Telia, Boxer TV-Access AB

Sammanfattande reflektion

Sammanfattningsvis kan konstateras att gränshinder för utbyte av ekonomisk aktivitet i Greater Copenhagen har stora och mångfacetterade konsekvenser. Arbetsmarknaden försämras, produktionen minskar och konsumtionsnivåer sjunker. Hinder för ekonomisk aktivitet i en region som Greater Copenhagen innebär stora förluster för båda sidor av sundet. Förutom att drabba samhällsekonomin i stort drabbas även individer, som exempelvis inte har möjlighet att börja på ett arbete på andra sidan sundet på grund av onödiga administrativa regelverk. Regionen står för en mycket stor del av den

Referenser

Nordiska Ministerrådet (2017), *Femtiosex nordiska kombinationer - Strategi och handlingsplan för nordisk mobilitet 2014–2017*

Nordisk Samarbejde (2016), ID- og grænsekontroller i Norden, Effekter af ID- og grænsekontroller i et nordisk perspektiv

CEPOS, 17. Jan. 2016, *EU-formand bruger forkerede tal om dansk grænsekontrol*, <http://politiken.dk/udland/art5606995/EU-formand-bruger-for-kerede-tal-om-dansk-gr%C3%A6nsekontrol> (besøgt 20. April 2017)

Sydsvenska Industri- och Handelskammaren (2016), *Kontrollernas kostnad - ekonomiska konsekvenser av ID-kontrollerna i Öresundsregionen*

Øresundsinstitutet (2016), *Den gemensamma arbetsmarknaden i öresund krymper, Konsekvenser av införandet av id- och gränskontroller mellan danmark och sverige, del 2*

Öresundsstatistik och analyser (2012), *Tendens Øresund 2012*

Telia, *mobilbredbånd, 4G, 24 GB data*, <https://www.telia.se/privat/bredband/abonnemang-kontantkort/produkt/telia-mobilt-bredband> (besøgt 5. April 2017)

Telia, *internetbredbånd 30 mbits/sek*, https://www.telia.se/privat/bredband?intcmp=mp_bredband-hemma (besøgt 5. April 2017)

Boxer TV-Access AB, Boxer Mix <https://www.boxer.se/tv/kanalpakket/mix/> (besøgt 5. April 2017)

Nordisk Ministerråd, *Om samarbejdet*, <http://www.norden.org/da/om-samarbejdet-1> (besøgt 6. April 2017)

EU-Oplysningen, *EFTA og EØS*, <http://www.eu.dk/da/spoergsmaal-og-svar-fojder/hvad-er-efta-og-eoes> (besøgt 6. April 2017)

TV 2 Danmark, 1. Jan. 2017, <http://nyheder.tv2.dk/udland/2017-01-01-sverige-gav-64000-personer-opholdstilladelse-i-2016> (besøgt 6. April 2017)

Ny i Danmark, 13. Juli 2016, *arbejdsophold*, <https://www.nyidanmark.dk/da-dk/Ophold/arbejde/arbejdsophold.htm> (besøgt 6. April 2017)

Øresundskomiteen og Øresunddirekt (2012), *Broeffekter og muligheder i Øresundsregionen*

Copenhagen Economics (2012), *Hindringer for en integreret øresundsregion*

Copenhagen Economics (2012), *Kvantificering af grænsehindringer mellem de nordiske lande*

Ekstrabladet, 31. Maj 2016, *162.000 flygtninge kom til sverige - 494 fik job*, <http://ekstrabladet.dk/nyheder/politik/danskpolitik/162000-flygtninge-kom-til-sverige-494-fik-job/6105863> (Besøgt 6. April 2017)

Öresundsdatabasen, tabel OEBEF1D (dataudtræk april 2017)

Arbetslöshetskassornas Samorganisation, 21. Oktober 2015, *1,5 millioner saknar medlemskap i a-kassan*, <http://www.samorg.org/stor-potential-att-varva-fler-till-kassan/> (besøgt 20. April 2017)

Danmarks Statistik, *tabel FOLK1A* (dataudtræk April 2017)

Undervisningsministeriets databank, www.uvm.dk/databanken (dataudtræk 6. April 2017)

Uddannelsesguiden, *Strukturen på erhvervsuddannelserne*, <https://www.ug.dk/uddannelser/artikleromuddannelser/omerhvervsuddannelser/strukturen-paa-erhvervsuddannelserne> (besøgt 10. April 2017)

Uddannelsesguiden, *Skolepraktik*, <https://www.ug.dk/uddannelser/artikleromuddannelser/omerhvervsuddannelser/skolepraktik>, (besøgt 10. April 2017)

Arbejderbevægelsens Erhvervsråd (2010), *Milliongevinster af skolepraktik*

Arbejderbevægelsens Erhvervsråd (2016), *8 ud af 10 virksomheder beholder lærlingen efter endt uddannelse*

Nordisk Ministerråd, 23. jun. 2015, *Elever på danske lærlingsuddannelser kan ikke ansøge om praktikplads i Sverige*, <http://www.norden.org/da/nordisk-ministerraad/samarbejdsministrene-mr-sam/graensehindringsarbejde/graensehindringsdatabasen/aktuelle-graensehindringer/elever-paa-danske-laerlingsuddannelser-kan-inte-ansoeke-om-praktikplads-i-sverige>

Nordisk Ministerråd (2016), *Gränshinderrådets årsrapport 2016*

Uddannelses- og Forskningsministeriet, 5. Jan. 2017, *Hvor foregår anerkendelse af udenlandske uddannelser?*, <http://ufm.dk/uddannelse-og-institutioner/anerkendelse-og-dokumentation/mere-om-anerkendelse/hvor> (besøgt 20. april 2017)

Uddannelses- og Forskningsministeriet, *Oversigt over lovregulerede erhverv*, <http://ufm.dk/uddannelse-og-institutioner/anerkendelse-og-dokumentation/lovregulerede-erhverv/erhvervene/saerlige-regler> (besøgt 21. April 2017)

Uddannelses- og Forskningsministeriet, 5. Januar 2017, *Lovregulerede erhverv med særlige regler*, <http://ufm.dk/uddannelse-og-institutioner/anerkendelse-og-dokumentation/lovregulerede-erhverv/erhvervene> (besøgt 21. April 2017)

Migrationsverket, 3. September 2015, *Ordforklaringar*, <https://www.migrationsverket.se/Om-Migrationsverket/Ordforklaringar.html> (besøgt 20. April 2017)

Nordisk Ministerråd (2015), *Liste over prioriterede grænsehindre fra arbejdsmarkedets parter*

Nordisk Ministerråd, 3. November 2014, *Samordningsnummer till utländska fritidshusägare i Sverige*, <http://www.norden.org/sv/nordiska-ministerraadet/samarbetsministrarna-mr-sam/graenshinderarbete/graenshinderdatabasen/aktuella-graenshinder/samordningsnummer-till-utlaenska-fritidshusaegare-i-sverige> (besøgt 20. April 2017)

Øresundsdirekt, *Dagpenge - hvis du pendler til eller fra Sverige*, <http://www.oresunddirekt.dk/job-uddannelse/a-kasse-fagforening/dagpenge-hvis-du-pendler-tilfra-sverige> (besøgt 21. April 2017)

Damvad (2015), *Praktik over Øresund*

Damvad (2015), *Analyse af grænsebarrierer i Øresundsregionen*

Nordisk Ministerråd, 18. September 2015, *Anmäl till fel a-kassa och förlora rätten till inkomstbaserad*

ersättning, <http://www.norden.org/sv/nordiska-ministerraadet/samarbetsministrarna-mr-sam/graenshinderarbe/graenshinderdatabasen/aktuella-graenshinder/erkaennande-av-yrkeskvalifikationer> (besøgt 21. April 2017)

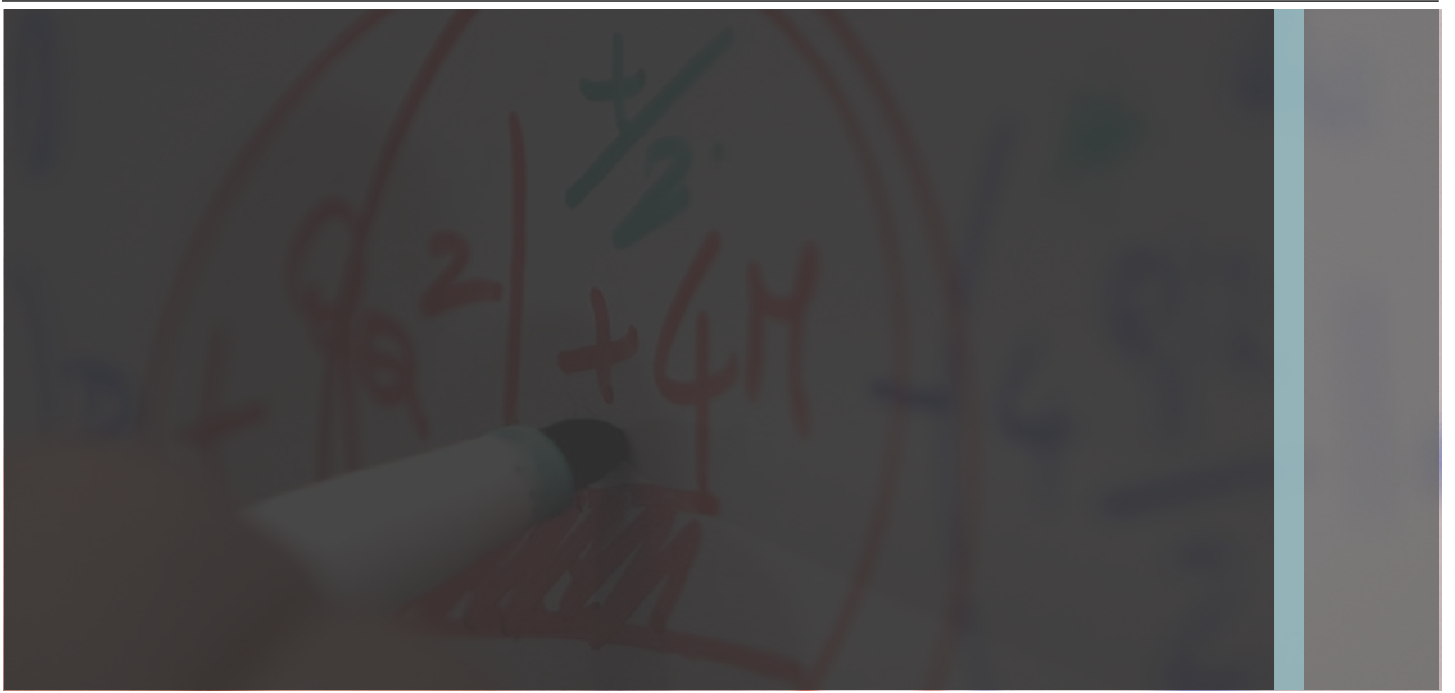
Nordisk Ministerråd, 21. April 2015, *Erkännande av yrkeskvalifikationer*, <http://www.norden.org/sv/nordiska-ministerraadet/samarbetsministrarna-mr-sam/graenshinderarbe/graenshinderdatabasen/aktuella-graenshinder/anmael-till-fel-a-kassa-och-foerlora-raetten-till-inkomstbaserad-ersaettning> (besøgt 21. April 2017)

Øresundsinstittutet (2016), *NY HVERDAG FOR PENDLERE OVER ØRESUND Effekter af grænse- og ID-kontrol mellem Danmark og Sverige, del 1*

Öresundsdaten, tabel OEAL1D (dataudtræk maj 2017)

Uddannelses- og Forskningsministeriet (2016) *Beretning for 2015 om vurdering og anerkendelse af udenlandske uddannelseskvalifikationer m.v.*

Kommunernes Landsforening (2016), *Rekrutteringssituationen på lærerområdet*

DAMVAD
ANALYTICS